

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความงามของดอกไม้เปรียบเหมือนจิตใจของมนุษย์ เพราะดอกไม้ทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดอารมณ์ชื่นบาน ในทางตรงกันข้ามผู้ที่มึนจิตใจหยาบกระด้างย่อมไม่พอใจในความสวยงามของดอกไม้ ดอกไม้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะยืนยันให้โลกรู้ว่า ประเทศไทยเป็นชาติที่มีจิตใจงามและมีนิสัยละเอียดอ่อน โยนมาช้านานจะสังเกตได้จากศิลปะในการจัดดอกไม้ที่มีอยู่ประจำชาติแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่ยากหาหนานาชาติใดเปรียบเสมือนได้ (สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง, 2486)

การจัดดอกไม้เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้มีความสนใจ พยายามศึกษาค้นคว้าและทดลองปฏิบัติจริงเป็นเวลานานหลายปี จนกระทั่งปัจจุบันการจัดดอกไม้ไม่นับได้ว่าเป็นกิจกรรมประจำวันที่ทำรายได้หลักให้แก่ผู้ศึกษา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับการจัดดอกไม้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนเรียนรู้ด้วยตนเองนำมาปรับปรุง ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสมัยนิยมโดยเฉพาะได้พยายามฟื้นฟูและอนุรักษ์การจัดดอกไม้ในรูปแบบไทยประณีต พยายามศึกษาเทคนิคการจัดดอกไม้ไทยไปสู่แนวสากลนิยม

ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ยังได้พยายามเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับ ไปสู่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไป โดยอาศัยแหล่งความรู้จากหนังสือ บทความ สารคดี และจากการสาธิตโดยผู้เชี่ยวชาญ อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับการจัดดอกไม้ไทยมักจะมุ่งไปสู่การให้ความรู้ในเรื่องเฉพาะอย่างหรือกล่าวไว้เป็นบางเรื่อง ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำงานวิจัยจึงถือเอาเป็นโอกาสอันดีที่จะรวบรวมเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับการจัดดอกไม้เขาด้วยกันเพื่อที่จะได้ขยายขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดดอกไม้ให้กว้างขวางมากขึ้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดดอกไม้ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในรูปแบบไทยประณีต และรูปแบบไทยสากลโดยเน้นการรวบรวมการจัดดอกไม้ให้เป็นหมวดหมู่พร้อมรูปภาพประกอบ เพื่อชี้ชัดให้เห็นถึงรูปแบบการจัดดอกไม้ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในลักษณะต่างๆ เช่น ในด้านรูปแบบ วัสดุที่ใช้ ความนิยม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงตามกาลสมัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลการจัดดอกไม้ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์
2. จัดหมวดหมู่ของการจัดดอกไม้ไทยแบบไทยประณีตและแบบไทยสากลพร้อมภาพประกอบ

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตของประชากร
 - 1.1 ผู้ประกอบอาชีพจัดดอกไม้ และผู้ชำนาญงานพิเศษ
 - 1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดดอกไม้
 - 1.3 ผู้มีความรู้ ความสนใจ ศึกษาการจัดดอกไม้ไทย
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 2.1 รูปแบบ ประเภท และหมวดหมู่ การจัดดอกไม้ไทย ทั้งแบบไทยประณีต และไทยสากล
 - 2.2 ลักษณะการจัดดอกไม้ไทยแบบดั้งเดิมและวิวัฒนาการของการจัดดอกไม้ไทยในปัจจุบัน
 - 2.3 สภาพสังคม วัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการจัดดอกไม้ไทย
 - 2.4 กิจกรรมต่างๆ ในสังคมไทยที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูการจัดดอกไม้แบบประณีต

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศิลปะการจัดดอกไม้ คือ การนำเอาดอกไม้ หรือใบไม้ ตลอดจนวัสดุต่างๆ มาจัดให้อยู่ในองค์ประกอบทางศิลปะ ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กัน และทำให้เกิดมุมมองที่สวยงาม

สมัยรัตนโกสินทร์ คือ ช่วงระยะเวลาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรี จนถึงรัชกาลปัจจุบัน

รูปแบบไทยประณีต คือ ศิลปะการจัดดอกไม้ไทยแบบดั้งเดิม เป็นศิลปะที่กำเนิดในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งมีรูปแบบในการจัดโดยอาศัย ศิลปะ ขั้นตอนในการจัดทำ ที่ซับซ้อนละเอียดอ่อน เพื่อใช้ในพระราชพิธี และพิธีกรรมทางศาสนา

รูปแบบไทยสากล คือ ศิลปะการจัดดอกไม้ที่อาศัยรูปแบบการจัดตามศิลปะการจัดแบบตะวันตก ซึ่งอาศัยกระบวนการจัดที่ประกอบด้วย ทฤษฎีการออกแบบ ลักษณะรูปทรง เทคนิค และรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ได้รูปแบบ หมวดหมู่ และประเภท ของการจัดดอกไม้ไทย ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษา
2. เป็นการขยายขอบเขตทางการศึกษาในเรื่องการจัดดอกไม้ไทยในรูปแบบไทยประณีต และไทยสากล
3. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการจัดดอกไม้ไทยไปสู่ระดับอาชีพ